

ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการ
อนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF ENVIRONMENTAL HEALTH SERVICE SYSTEM
DEVELOPMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN NORTH-EASTERN REGION OF THAILAND

ไพศาล ไกรรัตน์

PAISAN KRAIRAT

จิตติ กิตติเลิศไพศาล

JITTI KITTILERTPAISARN

ปณิธิ การสมดี

PANITEE KARN SOMDEE

ชาติชัย อุดมกิจมงคล

CHARDCHAI UDOMKIJ MONGKOL

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

สกลนคร

SAKON NAKHON

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากรที่ศึกษาเป็นเทศบาลตำบล จำนวน 442 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามโดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรีหรือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และผู้ปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 521 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 5 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำองค์กร ด้านสมรรถนะองค์กร ด้านแรงจูงใจในการทำงาน

ด้านการมีส่วนร่วมองค์การ และด้านประสิทธิภาพองค์การ และเมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายให้การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนประเมินประสิทธิภาพองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เพื่อสร้างแรงจูงใจสามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ : ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and establish causal relationships among factors affecting the effectiveness of the development of the environmental health service system of the local administrative organizations. It also checks the consistency between models created with quantitative data and propose policy recommendations for the development of the environmental health service system of the local administrative organizations with mixed-method research methodology. The population was 442 municipality. The instrument was questionnaire with the reliability of 0.93. Samples for data collection were Mayor or Permanent Officer of the local administrative organizations, Director of Health and Environment Division and Environmental Health Practitioners. The samples were randomly selected of 521 random samples. Data were analyzed by computer program for frequency, percentage, mean, standard deviation Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Linear Structural Relationship Model Analysis. Research results found that factors affecting the effectiveness of the development of the environmental health service system consisted of 5 factors including Organizational leadership, Organizational Competency, Motivation to work, Organizational participation and Organizational effectiveness. The testing of model consistency with quantitative data found that there was a consistent pattern with quantitative data. Suggested policy recommendations are as follows: leadership development should be encouraged, the policy for the development of the environmental health service system as a measure that influences the LPA score should be established to motivate systematic development and sustainability.

Keyword : Causal relationship model, Effectiveness of development of environmental health service system

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางหลักการพื้นฐานในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพทั้งสิทธิและหน้าที่ของรัฐและประชาชนตามมาตรา 55 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคตามมาตรา 56 กล่าวว่า รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณสุขปึกแผ่นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง และมาตรา 58 กล่าวว่า การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชนและจัดให้มีการฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560, น. 15-16)

นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ที่เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศว่าด้วยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาเป็นหลัก โดยในด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการจัดการมูลฝอย การป้องกันโรค และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สนับสนุนการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่พื้นที่และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของสภาพัฒน์แห่งชาตินี้ที่เสนอให้สร้างความเสมอภาคทางสุขภาพของประเทศและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ประเทศมีการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่สร้างมลภาวะ ส่งเสริมการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วน ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมโยงสู่สากลตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เกี่ยวกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งอนาคตและการพัฒนาอุตสาหกรรม การเตรียมการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องสร้างความตระหนักรู้และเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถในการเฝ้าระวังผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนสภาพสิ่งแวดล้อมและมลพิษ และการป้องกันรวมถึงการลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพให้กับประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (กรมอนามัย, 2560, น. 16-18)

สำหรับแผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560-2564 มุ่งเน้นการป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพโดยสร้างความเข้มแข็งระบบการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา ระยะยาว เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร ทั้งบุคลากรจากหน่วยงานภาคการผลิต ที่อาจเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการความสะอาดปลอดภัยของเส้นทางการรับสัมผัสสู่ร่างกาย และส่งเสริมพฤติกรรมสุขอนามัยและบุคลากรจากหน่วยงานด้านการดูแลสุขภาพ อันเนื่องจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเร่งสร้างความร่วมมือพหุภาคีและส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและสุขภาพประชาชนอย่างยั่งยืน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภาคที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศไทย ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ ซึ่งได้แก่ ปัญหาน้ำเสียและน้ำทิ้งจากชุมชนขนาดใหญ่ที่มีการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และไม่มีจัดการน้ำเสียอย่างเป็นระบบ (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556, น. 14) สำหรับปัญหาด้านการจัดการสิ่งปฏิกูล จากการศึกษาของ วีระศักดิ์ สืบเสาะ (2551) ได้ศึกษาการจัดการสิ่งปฏิกูลของเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย พบว่า เทศบาลส่วนมากมีการออกเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ แต่ไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลชัดเจน ขาดการควบคุมจากผู้รับผิดชอบ โดยสิ่งปฏิกูลเหล่านั้นไม่ผ่านการบำบัด ทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ สำหรับปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการศึกษา เรียนรู้ และจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบ จึงไม่สามารถวางแผนงานและแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพได้ (สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556, น. 16)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้มีการจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนทั้งที่เป็นการสาธารณูปโภค การสาธารณสุข การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพและปลอดภัย จากสถานการณ์การดำเนินงานพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2554-2559 ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถใช้มาตรการด้านกฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 อย่างเต็มที่ โดยแต่ละเทศบาล

ต่างมีเหตุปัจจัย ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่แตกต่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านองค์กรและกำลังคน จากการศึกษาของ จารุวรรณ ทับเที่ยง และคณะ (2555, น. 75-88) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของเทศบาลในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า เทศบาลมีการจัดการบริการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนแต่ศักยภาพในการให้บริการยังไม่ครอบคลุมทุกด้านและยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะเทศบาลตำบล การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ยังมีปัญหา อาทิ เทศบัญญัติมีอายุการใช้งานนานมากอาจไม่เหมาะสม การจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ การจัดการเหตุรำคาญยังมีค่อนข้างน้อย การควบคุมคุณภาพน้ำบริโภคในระบบประปาเทศบาลและประปาหมู่บ้านยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดระบบบำบัดน้ำเสียรวมและแผนรองรับสาธารณสุขด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย เขียว อันแดง (2553, น. 5) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี โดยการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารดีเด่น พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมขององค์กรและประชาชน และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ (2551, น. 2-3) ที่ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และนำยุทธศาสตร์ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีลักษณะเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การมีส่วนร่วมที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัด และสอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2557, น. 2-3) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติว่าจะดีหรือไม่ดี อีกทั้งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จหากไม่มุ่งพัฒนาคน ไม่มุ่งพัฒนาภาวะผู้นำ แม้จะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงใด ก็ไม่อาจจะเติบโตก้าวหน้าได้ ปัจจัยที่สอง สมรรถนะ (Competency-based) สามารถนำไปใช้ในการบริหารคนและองค์กรได้อย่างกว้างขวางและยังสามารถทำให้องค์กรบรรลุผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงได้ โดยการดัดศักยภาพของพนักงานในองค์กร การสร้างแรงจูงใจกระตุ้นและให้รางวัลสำหรับพนักงานที่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้น บุญทิพย์ ฐานวิเศษ (2551, น. 4) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในระดับสูงโดยพิจารณาตามปัจจัยจูงใจพบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด ส่วนปัจจัยค่าจูนพบว่า ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวมีผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคง ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านความสัมพันธ์กันในการทำงานตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าปัญหาการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประเด็นซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาจากบริบทที่เป็นจริงและศึกษาในเชิงลึกเพื่อตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิผลพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี สร้างสุขภาวะและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและหาอำนาจในการทำนายประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สะท้อนถึงขนาดของอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของแต่ละปัจจัยด้วย

2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพของการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยเลือกพื้นที่เป็นเทศบาลตำบลที่ผ่านการประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขเพื่อนำมาศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลทุเรียน (นามสมมติ) และเทศบาลตำบลละมุด (นามสมมติ) และการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ภาวะผู้นำองค์กร สมรรถนะองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมองค์กร จากนั้น นำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบอนามัยสิ่งแวดล้อม

2. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. การให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน และตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 4 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลที่ผ่านการประเมินรับรองระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 442 แห่ง (สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ, 2561) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความเพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการเชิงโครงสร้างที่ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล 10-20 คน เป็นอย่างน้อยต่อตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร (Schumaker & Lomax, 1996, p. 20) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรทั้งหมด 25 ตัวแปร ดังนั้นขนาดของผู้ให้ข้อมูลต้องมีไม่น้อยกว่า

จำนวน 500 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำและเพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ต้องเก็บข้อมูลอีกครั้งละ 10 ของผู้ให้ข้อมูล (Sim & Wright, 2002, p. 359) ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มเพศบาลโดยวิธีสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 167 แห่ง รวมเป็นจำนวน 182 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 546 ตัวอย่าง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ จำนวน 521 ตัวอย่าง (ร้อยละ 95.42) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย คือ 1) นายกเทศมนตรี หรือ ปลัดเทศบาล 2) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และ 3) ผู้รับผิดชอบหรือผู้ปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้วิธีการตั้งคำถามนำไปสู่การเล่าเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับโจทย์วิจัย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพูดคุยแบบบรรยากาศเป็นกันเอง ใช้เทคนิคการถามเชิงลึก นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำปัจจัยของตัวแบบนำมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อว่าวัดได้ตรงกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรง ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรง และให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงหรือไม่ จากนั้นนำผลที่ได้ไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.58-0.97 ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่เหมาะสมและนำข้อคำถามดังกล่าวไปสร้างเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try out) กับเทศบาล ซึ่งไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน หาอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งชุด (Item-total correlation) โดยพบว่ามีความระหว่าง 0.74-0.92 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.93 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ข้างต้น แล้วปรับปรุงนำมาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อแสดงสภาพการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรที่สังเกตได้ โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อนำผลไปตรวจสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
4. การวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 4.1 ตรวจสอบความกลมกลืนของตัวแบบ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความกลมกลืนของตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวัดดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (The comparative fit index) ดัชนีวัดความกลมกลืนของ Tucker-Lewis Index
 - 4.2 ผู้วิจัยทำการปรับตัวแบบ (Model adjustment) ในกรณีที่ตัวแบบไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยทำการตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ และพิจารณาดัชนีปรับรูปแบบ (Model modification indices) ตามรายละเอียดใน WITH Statements ที่ ค่า M.I สูงสุด และจะหยุดปรับตัวแบบเมื่อพบว่าค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่ามากกว่า 0.05

ผลการวิจัย

1. การศึกษาและสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีผลการวิจัยดังนี้

ข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเทศบาลตำบล จำนวน 2 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบล ปลัดเทศบาล และผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 - 31 ธันวาคม 2560 โดยคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่สัมพันธ์กับโจทย์วิจัยและเป็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีลักษณะเดียวกัน ผลการศึกษารับรู้ทั่วไปในการจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่า พื้นที่ในการเก็บข้อมูลเป็นเทศบาลตำบล มีขนาดพื้นที่และสภาพภูมิศาสตร์ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เป็นชุมชนที่มีความเหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของประชาชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ตึงตามควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบทอดไปสู่คนรุ่นหลัง เป็นชุมชนที่ล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรมที่ควรแก่การส่งเสริมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารที่ทันสมัยใหม่ และศักยภาพที่มีอยู่ ประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เทศบาลมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ด้านนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยนโยบายการพัฒนาด้านการเมืองโดยอาศัยกระบวนการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้องค์กรและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล ส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและบริการประชาชน พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวดเร็วและประหยัด จัดให้มีการศึกษา พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำข้อบัญญัติเทศบาลที่สอดคล้องกับบริบทปัญหาและสอดคล้องกับกฎหมายสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข ปี 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ปี 2560 มีการสร้างกลไกการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมถึงการกำหนดโครงสร้างทางการบริหาร เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับตำบลและหมู่บ้าน ด้านการประเมินความพร้อมในการจัดการโดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ LPA การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและคำปรึกษา การกำหนดแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรด้วย

1.2 กระบวนการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดตำแหน่งส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดภารกิจของงานที่สำคัญ คือ งานอนามัยสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านสุขาภิบาลทั่วไป การสุขาภิบาลอาหารและน้ำ การจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอย เป็นต้น มีแนวทางปฏิบัติตามกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดอัตรากำลังคนตามโครงสร้างขององค์กร

1.3 ผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตประชาชน ระบบบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานมีความสะดวกรวดเร็วกว่าระบบเดิม มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการด้านบุคลากร บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติ

1.4 ผลผลิตที่เกิดจากการพัฒนา เทศบาลมีการจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เทศบาลถือปฏิบัติ มีการจัดทำเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรถึงขั้นตอน ข้อกำหนด ลำดับขั้นการทำงานในการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานเป็นทีม ผู้นำมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจผู้ปฏิบัติให้สามารถทำงานให้บรรลุผล ความสัมพันธ์ในทีมหรือองค์กรเป็นทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยงานที่มีความเป็นทีมมีความเป็นเพื่อนพี่น้องกัน มีการจัดทำโครงสร้างเทศบาลตามผังการบังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ มีอัตรากำลังบุคลากรที่เหมาะสมในการจัดบริการ ส่งผลทำให้ประชาชนในฐานะผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

และยังส่งผลต่อนโยบายและยุทธศาสตร์เทศบาลที่ได้นำแผนการพัฒนามาขยายสิ่งแวดล้อมถูกนำไปบรรจุในเทศบัญญัติงบประมาณ มีแนวโน้มจะใช้งบประมาณกับแผนงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมมากขึ้น บทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีในสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกที่สำคัญต่อการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ให้เป็นระบบและมีคุณภาพ มีการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สามารถบริหารจัดการการให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน การปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารราชการของประเทศ มีการวางแผนด้านสาธารณสุข การจัดทำแผนงาน โครงการบริหารสาธารณสุขให้สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่นโดยประสานแผนร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด การเผยแพร่กิจกรรมทางวิชาการด้านสาธารณสุข การพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1.4.1 ภาวะผู้นำองค์กร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาวะความเป็นผู้นำสูง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการดำเนินงาน มีทัศนคติที่เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ และอุทิศตนในการพัฒนาท้องถิ่น

1.4.2 สมรรถนะองค์กร มีบุคลากรที่มีศักยภาพตามโครงสร้าง มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์กร

1.4.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทั้งด้านวิชาการ เรื่องกฎหมาย การประสานงาน การให้ความรู้สู่ท้องถิ่น และการขับเคลื่อนในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น

1.4.4 การสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเต็มใจ ความกระตือรือร้นในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

1.4.5 ประสิทธิภาพองค์กร ที่มีระบบการกำกับติดตามและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากปัจจัยแห่งความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สมรรถนะองค์กร การมีส่วนร่วมขององค์กร และประสิทธิผลในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม และจากการสังเคราะห์แนวคิดจากการศึกษาบริบทจริง สามารถสรุปประกอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

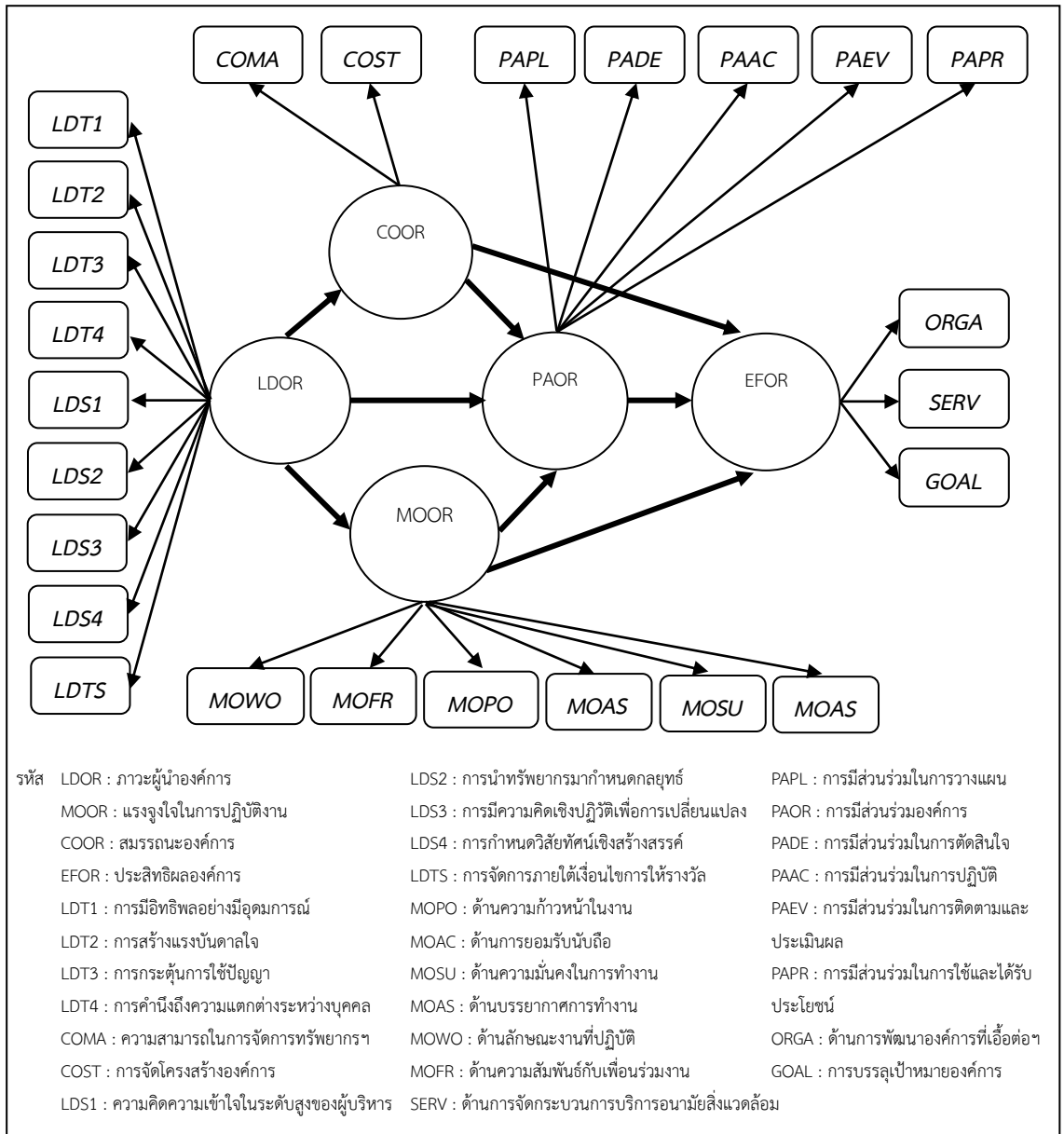
1. องค์ประกอบด้านผู้นำภาวะขององค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัว คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ การจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล

2. องค์ประกอบด้านสมรรถนะองค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว คือ ด้านความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์ และ ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร

3. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัว คือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้าในงาน การยอมรับนับถือ ความมั่นคงในงาน และ บรรยากาศการทำงาน

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมขององค์กร ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัว คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5. องค์ประกอบด้านประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว คือ ด้านการพัฒนาองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม และการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งผู้วิจัยวิจัยสามารถสรุปตัวแบบความสัมพันธ์ในรูปแบบของปัจจัยที่เป็นสาเหตุและปัจจัยที่เป็นผลนำมาสร้างเป็นตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงปริมาณและหาอำนาจในการทำนายประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบโมเดลการวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ			
	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β)	SE	t	R ²
1. ภาวะผู้นำองค์การ (LDOR)				
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (LDT1)	0.63*	0.02	22.81	0.40
การสร้างแรงบันดาลใจ (LDT2)	0.59*	0.03	19.52	0.35
การกระตุ้นการใช้ปัญญา (LDT3)	0.70*	0.02	28.85	0.49
การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (LDT4)	0.72*	0.02	31.23	0.51
ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร (LDS1)	0.71*	0.02	30.75	0.51
การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ (LDS2)	0.70*	0.02	29.48	0.50
การมีความคิดเชิงปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง (LDS3)	0.72*	0.02	30.73	0.52
การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ (LDS4)	0.71*	0.02	30.75	0.51
การจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล (LDS5)	0.77*	0.02	38.46	0.59
2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (MOOR)				
ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ (MOWO)	0.73*	0.02	31.26	0.53
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (MOFR)	0.79*	0.01	43.11	0.63
ด้านความก้าวหน้าในงาน (MOPO)	0.53*	0.03	15.72	0.28
ด้านการยอมรับนับถือ (MOAC)	0.81*	0.01	44.28	0.65
ด้านความมั่นคงในการทำงาน (MOSU)	0.76*	0.02	35.47	0.58
ด้านบรรยากาศการทำงาน (MOAS)	0.74*	0.02	34.57	0.55
3. สมรรถนะองค์การ (COOR)				
ความสามารถในการจัดการทรัพยากรฯ (COMA)	0.93*	0.00	109.81	0.86
การจัดโครงสร้างองค์การ (COST)	0.89*	0.01	82.52	0.79
4. การมีส่วนร่วมองค์การ (PAOR)				
การมีส่วนร่วมในการวางแผน (PAPL)	0.88*	0.01	64.92	0.78
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PADE)	0.83*	0.01	47.44	0.69
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (PAAC)	0.86*	0.01	56.29	0.74
การมีส่วนร่วมในการติดตาม/ประเมินผล (PAEV)	0.86*	0.01	61.07	0.74
การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ (PAPR)	0.90*	0.01	70.33	0.82
5. ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EFOR)				
ด้านการพัฒนาองค์การฯ (ORGA)	0.80*	0.02	33.48	0.64
ด้านการจัดกระบวนการบริการฯ (SERV)	0.74*	0.02	32.76	0.55
ด้านการบรรลุเป้าหมายองค์การ (GOAL)	0.91*	0.01	55.77	0.82

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

$\chi^2=186.08$, Df=159, $\chi^2/df=1.17$, P-value=0.06, RMSEA=0.018, SRMR=0.019, CFI=0.99, TLI=0.99

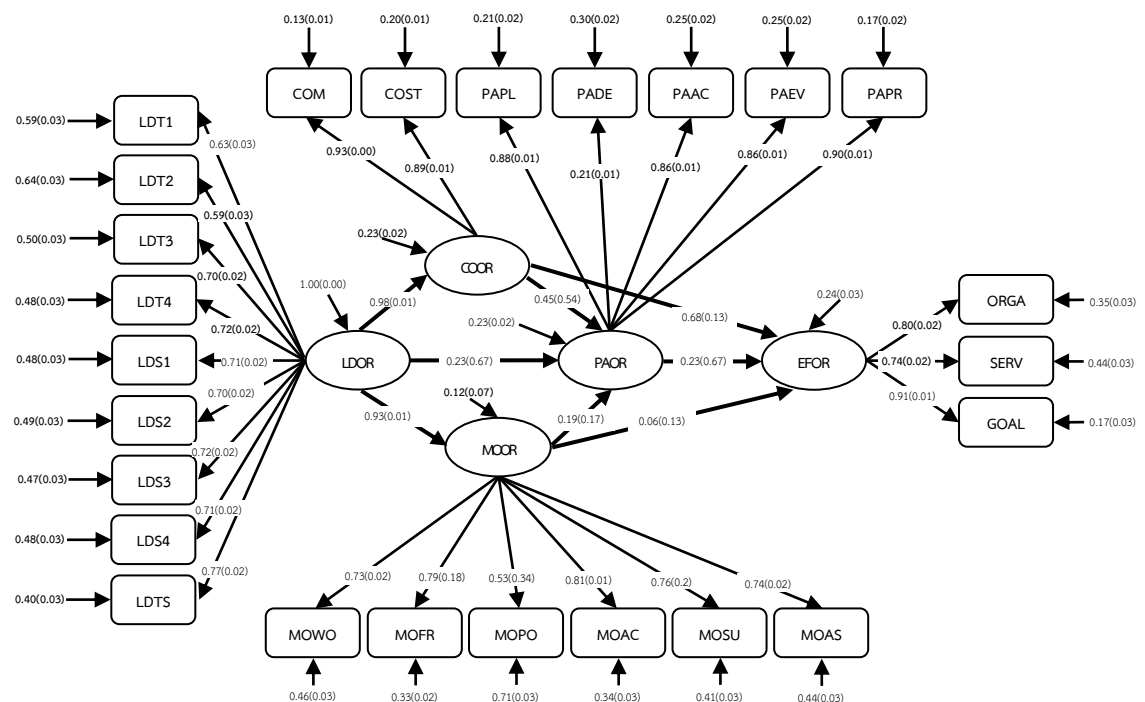
จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาจากดัชนีปรับรูปแบบ (Model modification indices) ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 186.08 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 159 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.06 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดความกลมกลืนของคัลเลอร์-ลิวอิส (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีรากกำลังสองของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.01 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานและสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 และ ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ทหารด้วยองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 1.17

ตารางที่ 2 ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในตัวแบบสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแปรพยากรณ์	อิทธิพลทางตรง			อิทธิพลทางอ้อมผ่าน			อิทธิพลรวม (TE)
	MOOR	COOR	PAOR	MOOR	COOR	PAOR	
LDOR	0.93*	0.98*	0.23*	0.21*	0.67*	0.03*	0.92*
MOOR	-	-	0.19*	-	-	0.02*	0.09*
COOR	-	-	0.45*	-	-	0.06*	0.74*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

$\chi^2=186.08$, $df = 159$, $p=0.06$, $CFI=0.99$, $TLI=0.99$, $RMSEA=0.018$ $SRMR=0.01$ และ $\chi^2/df=1.17$

$\chi^2=186.08$, $Df=159$, $\chi^2/df=1.17$, $P\text{-value}=0.06$, $RMSEA=0.018$, $SRMR=0.01$, $CFI=0.99$, $TLI=0.99$

ภาพที่ 2 ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 2 การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในโมเดล สมการโครงสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขนาดอิทธิพลที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.98 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์กร (PAOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 และ 0.23 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขนาดอิทธิพลที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.67 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมองค์กร (PAOR) และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.21 และ 0.03 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขนาดอิทธิพลรวมที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร (LDOR) มีอิทธิพลรวมสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.92 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร (COOR) และแรงจูงใจในการทำงาน (MOOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.74 และ 0.09 ตามลำดับ

3. การนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แสดงผลการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกรายบุคคล มีดังนี้

3.1 ด้านภาวะผู้นำองค์กร พบว่า ภาวะผู้นำองค์กรมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยขับเคลื่อนภารกิจในการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบริการสาธารณะอื่นให้สามารถบรรลุประสิทธิผลได้ จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีธรรมาภิบาล สร้างความไว้วางใจต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยกำหนดเป็นแนวทางเชิงนโยบายให้มีการประเมินภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ด้านสมรรถนะองค์กร เทศบาลควรมีการกำหนดตัวชี้วัด วิสัยทัศน์และเป้าหมายของการบรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ โดยนำความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาพิจารณาในการกำหนดตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ มีการจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน และมีระบบติดตามเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ การจัดสรรทรัพยากรที่คุ้มค่าและเสมอภาค

3.3 ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน สร้างการยอมรับความสามารถในงานรวมถึงการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชา และการกำหนดนโยบายการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการประเมินความรู้ความสามารถความประพฤติและผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและกำหนดให้ การพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีผลต่อคะแนนการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) เพื่อสร้างแรงจูงใจสามารถพัฒนางานอย่างเป็นระบบ และเกิดความยั่งยืน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมองค์กร เทศบาลนอกจากจะส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแล้วควรส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานของเทศบาล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รวมถึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์เพื่อเข้ารับฟังความคิดเห็นในกิจกรรมหรือโครงการที่สำคัญ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและร้องทุกข์จากการรับบริการของเทศบาล

3.5 ด้านประสิทธิภาพของการ เทศบาลควรจัดทำฐานข้อมูลระบบการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมและฐานข้อมูลถูกนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงงาน การกำหนดนโยบายและทิศทางของเทศบาล มีแผนการจัดการความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและนำผลการจัดการความรู้ไปใช้ในการดำเนินงาน

3.6 ด้านตัวแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการ พัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมมีความถูกต้องเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ และแต่ละปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กันอันประกอบด้วย ภาวะผู้นำองค์การ สมรรถนะองค์การ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมองค์การ ซึ่งหากนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะส่งผลให้การพัฒนาบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมบรรลุประสิทธิภาพได้ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ ความพร้อมของแต่ละเทศบาล ซึ่งสามารถเพิ่มปัจจัยด้านอื่น ๆ เพื่อให้การบรรลุประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผล

ตัวแบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยพิจารณาได้จากผลการทดสอบความสอดคล้องของตัวแบบกับข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงซึ่งแต่ละเส้นทางจะมีค่าอิทธิพลที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การโดยผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมสูงสุด แสดงว่า การจัดการระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีภาวะผู้นำองค์การสูง ซึ่งประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความคิดความเข้าใจในระดับสูงของผู้บริหาร การนำทรัพยากรมากำหนดกลยุทธ์ การมีความคิดเชิงปฏิวัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ และการจัดการภายใต้เงื่อนไขการให้รางวัล จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grady, Wayson and Zirkel (1989) ที่ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำสูงจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงและสอดคล้องกับ การศึกษาของ บุญแสง ชีระภากร (2552, น. 4-6) ที่ศึกษาภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่บริหารไปในทางที่พึงประสงค์ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใสตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการในหลายประเด็นทั้งการให้ความรู้ในหลักการบริหารงานท้องถิ่น หลักการบริหารงบประมาณ พัฒนาการศึกษาของประชาชนให้เท่าเทียมกันและสามารถตอบสนองการทำงานของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ พัฒนาผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลและส่งผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างมียุทธศาสตร์ และการจัดโครงสร้างองค์การ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากซึ่งสอดคล้องกับ Hewitt Associates (2003) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อสมรรถนะองค์การสามารถทำให้องค์การมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ทำให้บรรลุเป้าประสงค์องค์การได้ ภาวะผู้นำองค์การส่งผ่านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความก้าวหน้าในงาน การยอมรับนับถือ ความมั่นคงในงาน และ บรรยากาศการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญยวีร์ ไชยอรธนดิพร (2553, น. 70-71) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแพรวกา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านวิชาการ ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารเทศบาลเป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ต้องรู้จักใช้คนและสร้างแรงจูงใจคนให้คนศรัทธาและต้องสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษจะต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถจูงใจกลุ่มคนต่างๆให้ทำงานร่วมกันได้ ต้องสร้างสภาวะและบรรยากาศในการทำงานที่ดี และภาวะผู้นำ

ยังส่งผ่านการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ การมีส่วนร่วมในการใช้และได้รับประโยชน์ สนับสนุนให้สมาชิกเกิดความรักองค์กรก่อให้เกิดแรงผลักดันในความพยายามที่จะทำให้องค์การปฏิบัติงานนำไปสู่ประสิทธิผล และความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เชียว อันเตง (2553, น. 39) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี: ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่น พบว่า การทำงานให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหลายส่วนโดยยึดหลักเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการทำงานเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสัมฤทธิ์ ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาภาวะผู้นำองค์กรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด ซึ่งภาวะผู้นำองค์กรเป็นรูปแบบผสมผสาน 3 รูปแบบ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ ในสภาพความเป็นจริงการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายพนักงานประจำในขณะเดียวกันก็ต้องประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ด้วย จึงจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). *แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชียว อันเตง. (2553). *แนวทางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี : การถอดบทเรียนจากประสบการณ์ผู้บริหารท้องถิ่นดีเด่น*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จารุวรรณ ทับเที่ยง และคณะ. (2555). การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของเทศบาลในประเทศไทย ปี 2555. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 38(1), 75-88.
- บุญทิพย์ ฐานวิเศษ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบล กรณีศึกษา: จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บุญแสง ชีระภากร. (2552). *ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ภาคนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- บุญยวีร์ ไชยอรณินิพร. (2553). *คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนวัตกรรมการร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : วิทยวิสุทธิ.

- วีระศักดิ์ สืบเสาะ. (2551). *การจัดการสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2556-2559*. นครราชสีมา : ทศน์ทองการพิมพ์.
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ. (2561). *ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ปี 2559*. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2561, จาก http://foodsafety.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=798&filename=index_EHA
- Grady, M. L., Watson, W. W., & Zirkel, P. A. (1989). *A review effective schools research as it relates to effective principles*. UCEA Monograph series Temp, Arizona : The University Council for Educational Administration.
- Hewitt Associates. (2003). *The best employees in Hongkong*. *Hewitt Quarterly Asia-Pacific*, 2(4), 11.
- Schumaker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A Beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey : Lawrence Erlbaum.
- Sim, J., & Wright, C. C. (2002). *Research in health care : concepts, designs and methods*. Cheltenham : N. Thornes.

ผู้เขียนบทความ

นายไพศาล ไกรรัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการบริหารการพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เลขที่ 680 ถนนนิตโย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
E-mail : paisan.k13@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ดร.ปณิธิ การสมดี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
คณะศิลปศาสตร์ และภาคการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชัย อุดมกิจมงคล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร